

VIÐAUKI - Dæmi um framsetningu í matsskýrslu

DÆMI A - VEGLAGNING Í DREIFBÝLI

Dæmi sem getur átt við um framsetningu í matsskýrslu og umfjöllun um viðmið, einkenni og vægi áhrifa veglagningar á umhverfisþáttinn jarðmyndanir. Í þessu tilviki mun vegurinn liggja að hluta um fólkvang og raska eldhrauni. Jafnframt er sýnt dæmi sem getur átt við um framsetningu á áhrifum framkvæmdar á umhverfið í heild sinni.

Kafli X. Áhrif á jarðmyndanir

Fyrirhugaður vegur mun liggja um víðáttumikið land sem að hluta er innan fólkvangs. Vegurinn mun fara yfir samfelldar hraunbreiður úr úfnu og mosagrónu apalhrauni á um 15 km kafla. Við veglagningu verður reynt að valda sem minnstu raski á hrauni og hraundröngum.

X.1 Viðmið

Eftirfarandi eru viðmið sem liggja til grundvallar við mat á áhrifum framkvæmdarinnar á jarðmyndanir:

- Í 37. gr. náttúruverndarlaga segir að eldhraun skuli njóti sérstakrar verndar og að forðast skuli röskun þeirra eins og kostur er.
- Í Stefnumörkun stjórnvalda til 2020 segir: "*Forgangsmál er að vernda jarðmyndanir og kerfi sem eru sjaldgæf eða óvenjuleg á heimsmælikvarða, svo sem dyngjur, eldborgir, gígaraðir, móbergsmýndanir,.....svo og landslag og sérstæð fyrirbæri sem eru óvenjuleg í okkar heimshluta og einkennandi fyrir landið, t.d. hraun, móbergsfjöll,.....*".
- Í auglýsingu í Stjórnartíðindum um fólkvanginn kemur fram að allt jarðrask sé bannað innan fólkvangsins nema leyfi Umhverfisstofnunar komi til.

X.2 Einkenni áhrifa - Vægi áhrifa

Fyrir liggur stefnumörkun stjórnvalda um verndun hrauna. Framkvæmdin raskar hraunum sem njóta sérstakrar verndar skv. 37. gr. náttúruverndarlaga og eru sérstæð á heimsvísu. Framkvæmdin er innan friðlands og svæðis sem er að mestu leyti óraskað af mannlegum athöfnum og um er að ræða umfangsmikla framkvæmd sem hefur í för með sér bein neikvæð áhrif þar sem hún raskar um 30 ha af nútímahrauni og áhrifin á hraunið verða óafturkræf og varanleg.

Mótvægisáðgerðir: Framkvæmda- og öryggissvæði verður skilgreint þröngt, öryggissvæði verður að hámarki 7 m til hvorrar hliðar og forðast verður að raska hraunasvæði utan framkvæmdasvæðis.

Með hliðsjón af ofangreindum **viðmiðum um jarðmyndanir, einkennum áhrifa** sem m.a. eru **varanleg og óafturkræf** og **umfangi** rasks á hrauni á um 30 ha svæði og að teknu tilliti til mótvægisáðgerða er það mat framkvæmdaraðila að áhrif framkvæmdarinnar á jarðmyndanir verði **verulega neikvæð**.

Í þessu dæmi verður ekki komist að annarri niðurstöðu en að framkvæmdin hafi verulega neikvæð áhrif á jarðmyndanir í ljósi viðmiða, umfangs og einkenna áhrifa sbr. töflu 4 í kaflanum um vægi áhrifa.

Í dæminu að framan er sett fram tillaga að niðurstöðu mats á áhrifum framkvæmdarinnar á einn tiltekinn umhverfisþátt. Þegar kemur að því í matsskýrslu að fjalla um heildaráhrif framkvæmdarinnar þarf hins vegar að hafa í huga hvort umhverfisáhrif framkvæmdarinnar í heild sinni séu ásættanleg að teknu tilliti til vægiseinkunna fyrir alla umhverfisþætti. T.d. getur vægiseinkunn fyrir umhverfisþáttinn samgöngur og umferðaröryggi í fyrrnefndu dæmi verið verulega jákvæð áhrif á þann umhverfisþátt og niðurstaða framkvæmdaraðila sú að framkvæmdin sé ásættanleg að teknu tilliti til áhrifa á alla umhverfisþætti.

Heildaráhrif framkvæmdarinnar á umhverfið

Í töflu A gefur að líta dæmi um samantekt í matsskýrslu á áhrifum fyrirhugaðrar framkvæmdar, t.d. veglagningar, á einstaka umhverfisþætti að teknu tilliti til viðmiða og einkenna áhrifa. Í töflunni kemur fram að framkvæmdin mun hafa verulega neikvæð áhrif á jarðmyndanir, talsverð neikvæð áhrif á landslag og gróður en verulega jákvæð áhrif á samgöngur á svæðinu og umferðaröryggi mun aukast talsvert miðað við núverandi aðstæður. Áhrif framkvæmdarinnar á menningarmínjar og hljóðvist verða óveruleg. Niðurstaða framkvæmdaraðila getur því verið sú að heildaráhrif framkvæmdarinnar verði ekki umtalsverð í skilningi laga um mat á umhverfisáhrifum.

Tafla A Áhrif framkvæmdar á einstaka umhverfisþætti.

	Jarð- myndanir	Landslag	Menningar- mínjar	Hljóðvist	Gróður	Samgöngur	Umferðar- öryggi
Verulega jákvæð áhrif						X	
Talsverð jákvæð áhrif							X
Óveruleg áhrif			X	X			
Talsverð neikvæð áhrif		X			X		
Verulega neikvæð áhrif	X						
Óvissa (vantar upplýsingar)							

Hafa ber í huga að tafla A og tafla B sem birt er hér að aftan geta ekki staðið sjálfstæðar og án frekari útskýringa. Að baki þeirra þarf að liggja rökstuðningur þess að komist hafi verið að tiltekinni niðurstöðu. Töflur sem þessar er gott að nota til einföldunar, en þetta er aðeins ein af mörgum aðferðum sem fyrirfinnast sem unnt er að nota til að setja fram niðurstöðu um mat á umhverfisáhrifum.

DÆMI B: VEGLAGNING Í ÞÉTTBÝLI

Dæmi sem getur átt við um framsetningu í matsskýrslu og umfjöllun um viðmið, einkenni og vægi áhrifa veglagningar í þéttbýli á umhverfisþáttinn hljóðvist. Í þessu tilviki mun vegurinn liggja að hluta í næsta nágrenni við íbúðarbyggð. Jafnframt er sýnt dæmi sem getur átt við um framsetningu á áhrifum framkvæmdar á umhverfið í heild sinni.

Kafli Y. Áhrif á hljóðvist

Vegur verður tvöfaldaður með lagningu nýrrar, tveggja akreina akbrautar, samsíða núverandi akbraut. Fyrirhugaður vegur mun leiða til greiðari umferðar og verða til þess að verulega mun draga úr slysum og óhöppum. Með aukinni umferð um veginn mun hljóðmengun aukast í íbúðarbyggð í nágrenninu.

Y.1 Viðmið:

Eftirfarandi eru viðmið sem liggja til grundvallar við mat á áhrifum framkvæmdarinnar á hljóðvist:

- Ákvæði í lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengun. Markmið þessara laga er að búa landsmönnum heilnæm lífsskilyrði og vernda þau gildi sem felast í heilnæmu og ómenguðu umhverfi.
- Reglugerð nr. 933/1999 um hávaða og breyting á henni sbr. reglugerð 478/2003. Markmið reglugerðar um hávaða er að draga úr og koma í veg fyrir hávaða. Hávaði frá umferð skal vera undir þeim viðmiðunarmörkum sem fram koma í viðauka, þ.e. 55 dB(A) utan við opnanlegan glugga á jarðhæð í íbúðarhúsnæði. Viðmiðunargildi er það gildi sem verður að uppfylla til þess að ástandið geti talist viðunandi. Ennfremur skal leitast við að uppfylla þau leiðbeiningarmörk sem fram koma í viðauka, þ.e. 45 dB(A). Ef um er að ræða nýbyggingarsvæði í eldri byggð eða svæði þar sem skipulag eða starfsemi er fyrir, má þó heimila frávik sem lýst er í viðauka reglugerðarinnar.
- Úrskurður umhverfisráðherra um kærðan úrskurð Skipulagsstofnunar um tvöföldun Reykjanesbrautar frá Fíuhvamsvegi að Álfanesvegi dags. 14. 7 2003: „Meginregla samkvæmt reglugerð nr. 933/1999 er sú að hávaði í íbúðarhúsum skuli vera innan viðmiðunarmarkanna 55 dB(A). Ráðuneytið telur að skýra verði orðalagið „...má þó heimila frávik...“ í 3. mál. 5. gr. reglugerðarinnar þannig að afla þurfi sérstakrar heimildar til beitingar fráviksgilda viðaukans. Ljóst er að heilbrigðisnefnd er það stjórnvald sem veita verður slíkt leyfi, enda er það í samræmi við heimild heilbrigðisnefndar til að veita leyfi skv. 8. gr. Með hliðsjón af framangreindu ber því að mati ráðuneytisins við hönnun mótvægisáðgerða vegna veglagningar að taka mið af 55 dB(A) viðmiðunarmörkum nema fyrir liggi leyfi heilbrigðisnefndar til fráviks frá þeim viðmiðunarmörkum“.

Y.2 Einkenni áhrifa - Vægi áhrifa

Miðað við núverandi aðstæður á veginum, þ.e. 25.000 bifreiðir á sólarhring, er hljóðstig í íbúðarbyggð næst veginum milli 49-53 dB(A). Samkvæmt umferðarspá er gert ráð fyrir allt að 50.000 bílum á sólarhring árið 2020 og að hljóðstig utan við íbúðarhús við veginn og í 5 húsum við næstu götu verði, án mótvægisáðgerða, milli 57 og 63 dB(A). Þetta hljóðstig er yfir viðmiðunarmörkum reglugerðar nr. 933/1999 um hávaða. Viðkomandi bæjarfélag mun standa að reglubundnum mælingum á hávaða í íbúðarbyggð vestan og sunnan vegarins.

Mótvægisáðgerðir: Hljóðmanir, munu taka mið af því að hljóðstig fari ekki yfir 55 dB(A) viðmiðunarmörk í íbúðarhúsnæði fyrir utan opnanlegan glugga á jarðhæð. Jafnframt mun bæjarfélagið tryggja, með hliðsjón af niðurstöðum mælinga, að hljóðstig innanhúss verði innan viðmiðunarmarkanna reglugerðar, þ.e. 30 dB(A). Allar mótvægisáðgerðir verða unnar í samráði við íbúa og eigendur fasteigna á svæðinu. Sérstaklega verður hugað að því að draga úr neikvæðum sjónrænum áhrifum vegna framkvæmdanna á íbúðarbyggð. Að því gefnu að samkomulag náist við íbúa og húseigendur um útfærslu hljóðmana telur framkvæmdaraðili að áhrif tvöföldunar vegarins á hljóðvist og sjónræn áhrif hljóðvarna í nærliggjandi íbúðarbyggð verði **óveruleg** en telur þó óhjákvæmilegt að á framkvæmdatíma verði um **tímabundin neikvæð** áhrif að ræða fyrir íbúa svæðisins vegna ónæðis sem fylgir veglagningu í nágrenni íbúðarbyggðar.

Í þessu dæmi er niðurstaðan sú að framkvæmdin hafi óveruleg áhrif á hljóðvist í ljósi viðmiða, umfangs og einkenna áhrifa sbr. töflu 4 í kaflanum um vægi áhrifa.

Í dæmi B að framan er sett fram tillaga að niðurstöðu mats á áhrifum framkvæmdarinnar á einn umhverfisþátt. Þegar kemur að því í matskýrslu að fjalla um heildaráhrif framkvæmdarinnar er hins vegar metið hvort umhverfisáhrif framkvæmdarinnar í heild sinni séu ásættanleg að teknu tilliti til vægiseinkunna fyrir alla umhverfisþætti.

Heildaráhrif framkvæmdarinnar á umhverfið

Í töflu B gefur að líta dæmi um samantekt í matskýrslu á áhrifum fyrirhugaðrar framkvæmdar á einstaka umhverfisþætti að teknu tilliti til viðmiða og einkenna áhrifa. Í töflunni kemur fram að framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á samgöngur á svæðinu og umferðaröryggi mun aukast talsvert miðað við núverandi aðstæður. Framkvæmdin mun hafa óveruleg áhrif á hljóðvist og sjónræn áhrif hljóðvarna verða óveruleg. Ennfremur verða áhrifin óveruleg á gróður og vatnafar. Framkvæmdin mun hafa talsverð neikvæð áhrif á jarðmyndanir. Niðurstaða framkvæmdaraðila getur því verið sú að heildaráhrif framkvæmdarinnar verði jákvæð.

Tafla B Áhrif framkvæmdar á einstaka umhverfisþætti.

	Hljóðvist	Samgöngur	Sjónræn áhrif	Umferðaröryggi	Gróður	Vatnafar	Jarðmyndanir
Verulega jákvæð áhrif		X					
Talsverð jákvæð áhrif				X			
Óveruleg áhrif	X		X		X	X	
Talsverð neikvæð áhrif							X
Verulega neikvæð áhrif							
Óvissa (vantar upplýsingar)							